

Εισαγωγή στην Ψυχιατρική

Α. Δουζένης
Αν. Καθηγητής Ψυχιατρικής
Πανεπιστημίου Αθηνών
Δ/ντης Β΄ Ψυχιατρικής Κλινικής
Αττικό Νοσοκομείο

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Η ιστορία της Ψυχιατρικής είναι παλαιά όσο και η ιστορία του ανθρώπινου γένους

Προεπιστημονική Περίοδος

- * Οι ρίζες της Ψυχιατρικής στη χώρα μας ανάγονται στην ελληνική προκλασική εποχή
- * Τα ψυχικά νοσήματα αποδίδονται σε επιδράσεις υπερφυσικών & υπερκόσμιων δυνάμεων ή θεωρούνται θεϊκή τιμωρία για τα ανθρώπινα παραπτώματα
- * Οι ψυχικά πάσχοντες ονομάζονται *θεόληπτοι*, *ευεργούμενοι* ή *ένθεοι*
- * Η αφετηρία και η κοιτίδα της τέχνης “του θεραπεύειν” χάνεται στο σκοτάδι των μυθικών χρόνων και παραδόσεων περί θείας προέλευσης της νόσου

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Λαοί της Μεσοποταμίας και της Αιγύπτου

Η θεραπευτική των νόσων είχε ανατεθεί στο Ιερατείο (2500 π.Χ.)

Ινδοί ιατροί

- Θεράπευαν τους ασθενείς ως ανθρώπινες υπάρξεις παρά το γεγονός ότι η πίστη των Ινδών στη μετενσάρκωση επιδρούσε στην κοσμοθεωρία του ινδικού λαού
- Η καλοσύνη και η σοφία είχαν έδρα τον εγκέφαλο
- Το πάθος στην καρδιά
- Η άγνοια και η κτηνωδία εντός της κοιλίας

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Ιπποκράτης (460-377 π.Χ)

- * Διαχώρισε τα ψυχικά νοσήματα από την επίδραση του μυστικισμού και των δεισιδαιμονιών
- * Περιέγραψε κλινικά σύνδρομα όπως τη μανία, τη μελαγχολία, τις λοχειακές ψυχώσεις και τα τοξικά παραληρήματα
- * Πολέμησε την τότε επικρατούσα αντίληψη περί “ιερής νόσου”, θεώρησε δηλαδή ότι αυτή οφείλεται σε *φυσικά* αίτια όπως και τα άλλα νοσήματα και ότι μπορεί να θεραπευθεί «άνευ καθαρμών και μαγείας»

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Αρεταίος 2^{ος} μ.Χ

- Έδινε μεγάλη σημασία στην Ανατομική
- Περιέγραψε άριστα την επιληψία & τη μελαγχολία. Την θεωρούσε ως «θλίψη της ψυχής με συγκέντρωση της σκέψης σε μία έμμονη ιδέα χωρίς πυρετό»
- Θεωρούσε δε τη μανία “καθολική διαταραχή της νοημοσύνης”

Γαληνός (130-200 μ.Χ)

- Καθιέρωσε την αντίληψη ύπαρξης *τριπλού* πνεύματος του *ζωικού* (την καρδιά) , του *φυσικού* (στο ήπαρ) και του *ψυχικού* (στον εγκέφαλο), « εν τη λογισκη ψυχή»
- Ανθρωπιστική αντιμετώπιση των ψυχικά πασχόντων

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Μεσαίωνας (πνευματική κατάπτωση, κοινωνική εξαθλίωση)

- * Η ιατρική εγκαταλείφθηκε στο έλεος των προλήψεων, της δαιμονοκρατίας, της μαγείας και των δεισιδαιμονιών
- * Υπό την επήρεια των δοξασιών αυτών οι ιεροεξεταστές κατόπιν βασανιστικής δοκιμασίας ιεροδικίας καταδίκασαν ως δήθεν αιρετικούς, ή ως όργανα του διαβόλου, στον «διά πυράς» θάνατο άτομα με νευρώσεις και ψυχώσεις που παρουσίαζαν «θορυβώδη και ιδιάζουσα» συμπτωματολογία
- * Αργότερα οι ψυχικά πάσχοντες ρίχνονταν αλυσοδεμένοι στις φυλακές, ή τα “σωφρονιστήρια” όπου τους επιδείκνυαν στο κοινό αντί τιμήματος

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Βυζάντιο

- * Στο Βυζάντιο, η αντίστοιχη περίοδος υπήρξε λιγότερο σκοτεινή
- * Η ελληνιστική παράδοση κράτησε για περισσότερο διάστημα την «τρέλα» στα αντικείμενα της ιατρικής πριν αυτή παραδοθεί στη δαιμονολογία
- * Τον 11^ο αιώνα, με το έργο του φιλοσόφου Μιχαήλ Ψελλού (1018-1078), γίνεται αποδεκτό ότι οι δαίμονες παρενοχλούν τη λειτουργία της ψυχής
- * Έτσι από τον 11^ο αιώνα η δαιμονολογία σκεπάζει όλο το Χριστιανικό κόσμο

Ιστορία της Ψυχιατρικής

17ος αιώνας

- * Τώρα, με τους ψυχικά ασθενείς δεν ασχολούνται οι ιερείς, αλλά οι φιλόσοφοι, που δίχως καμία πειραματική γνώση δημιουργούσαν θεωρίες
- * Στροφή στις Φυσικές Επιστήμες
- * Προσήλωση στην άποψη της ανατομικής υφής των ψυχικών νοσημάτων
- * Η Φυσιολογία και η Ανατομία σημειώνουν σημαντική πρόοδο
- * Οι ψυχικά πάσχοντες «νοσηλεύονται» εγκαταλελειμμένοι ή αλυσοδεμένοι στα διάφορα «νοσοκομεία»

Ιστορία της Ψυχιατρικής

1793 Ph.Pinel Ιατρός στα άσυλα Bicêfre και Salpêtriere

- * Κατήργησε τους ραβδισμούς και απελευθέρωσε τους ψυχικά πάσχοντες από τις αλυσίδες τους
- * «Η τρέλα είναι νόσος και ο ασθενής που πάσχει από αυτήν, παραμένει παρά την απώλεια της λογικής του ανθρώπινο ον. Η κατάσταση του είναι άξια προσοχής και φροντίδας που οφείλουμε σε κάθε άνθρωπο που υποφέρει»
- * «Η μελέτη της συνιστά επιστήμη»
- * Γαλλία : Το Σύστημα των ασύλων εφαρμόζεται
- * Γαλλία 1810: Δεν υφίσταται έγκλημα ή παράβαση εάν έχει διαπραχθεί σε κατάσταση «άνοιας»

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Επιστημονική Περίοδος

A. Bayle 1822

Σωματογενής προέλευση των ψυχικών νοσημάτων

H. Maudsley
Αγγλία 1835-1918

Οι ψυχικές διαταραχές είναι εγκεφαλικές νόσοι

S. Freud 1856-1939

Μελέτη της Υστερίας

P. Janet 1859-1947

- Ασυνείδητο
- Αναμνήσεις
- Ψυχοτραυματικών βιωμάτων
- Συναισθηματική μεταβίβαση

Ιστορία της Ψυχιατρικής

Επιστημονική Περίοδος

E. Kaepelin
1964

Συστηματική ταξινόμηση
ψυχικών νοσημάτων

1888-

Πρώιμη Άνοια
(Ηβηφρένεια κατατονία)

Μανιοκαταθλιπτική Ψύχωση

E. Bleuler
1856-1962

Σχιζοφρένεια

Διαταραχή του συνειρμού των ιδεών

A. Meyer
1866-1950

Ψυχοβιολογική Σχολή

Προσέγγιση του ασθενούς

οργανική, ψυχολογική, κοινωνική

“Το άτομο ερευνάται ως
ενιαίο σύνολο”

Η ανάπτυξη της Ψυχιατρικής μετά το 1945

Η διατήρηση και η ανάκτηση της ψυχικής υγείας άρχισε να θεωρείται από τις κυβερνήσεις εθνικό καθήκον

Θεμελιώδεις αλλαγές έλαβαν χώρα και διαμόρφωσαν την Ψυχιατρική όπως είναι σήμερα

Η ανάπτυξη της Ψυχιατρικής μετά το 1945

- ❖ Η Ψυχιατρική **δεν** αποσκοπεί στην κηδεμονία ψυχολογικά διαταραγμένων και δυνητικά προβληματικών ατόμων
- ❖ Μείζων Ψυχιατρική Μεταρρύθμιση
Διπλασιάζεται ο ρυθμός αύξησης των ψυχιάτρων
Δημιουργείται η Παγκόσμια Ψυχιατρική Εταιρεία
- ❖ Χρηματοδοτείται η έρευνα και η εκπαίδευση στην Ψυχιατρική
Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας Τομέας Ψυχικής Υγείας

Το Ψυχοδυναμικό Ρεύμα

1933 Γερμανοί και Αυστριακοί Ψυχαναλυτές μεταναστεύουν στις ΗΠΑ

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '60 η Ψυχανάλυση έγινε το κυρίαρχο ιδεολογικό ρεύμα στην Αμερικανική Ψυχιατρική

- Ψυχογενείς παράγοντες
- Ενδοψυχικοί μηχανισμοί
- Θεμελιώδης σημασία της ψυχοθεραπείας
- Μικρή σημασία στην παραδοσιακή κλινική προσέγγιση και νοσολογία
- Εξωνοσοκομειακοί νευρωσικοί ασθενείς

Άλλες Ψυχοθεραπείες (talking therapies)

Άλλες μορφές Ψυχοθεραπείας

- Συμπεριφορική θεραπεία
Στηρίζεται στις μαθησιακές θεωρίες
1958: Woepre, Eysenk
- Γνωσιακή Ψυχοθεραπεία
Στηρίζεται στη θεωρία του Beck ότι γνωσιακές
διαστρεβλώσεις συμβάλλουν στην
αιτιοπαθογένεια των ψυχικών διαταραχών

Κοινωνικό Ρεύμα

- ✿ Παροχή σε όλο τον πληθυσμό εύκολης πρόσβασης στην ψυχιατρική φροντίδα
- ✿ Πεποίθηση ότι οι κοινωνικοί παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στην αιτιολογία των ψυχικών διαταραχών & έτσι θα μπορούσαν να συμβάλλουν σημαντικά στην θεραπευτική διαδικασία

Κοινωνικό Ρεύμα

Παρακμή του ασυλικού συστήματος

Ο αριθμός των νοσηλευομένων σε ψυχιατρεία στις ανεπτυγμένες χώρες κορυφώθηκε το 1955 π.χ. ΗΠΑ 1955 : 77% των “επεισοδίων” ψυχιατρικής φροντίδας πραγματοποιήθηκε σε δημόσια ψυχιατρεία σε σύγκριση με το 20% το 1990.

ΗΠΑ: Ψυχιατρικές Κλινικές Γενικών
Νοσοκομείων 1970:150, 1988: 444

Κοινωνικό Ρεύμα

- ◆ Μείωση αναγκαστικών εγκλεισμών
- ◆ Δημιουργία εξωτερικών ιατρείων

Η χώρα χωρίζεται σε υγειογραφικές ζώνες ή τομείς με πληθυσμό περί τις 100.000 και κάθε ζώνη έχει μια διεπιστημονική ομάδα

- ψυχίατροι
- νοσηλευτές
- κλινικοί ψυχολόγοι
- κοινωνικοί λειτουργοί
- ιατροί εργασίας

Κοινωνικό Ρεύμα

- ❖ Νοσηλεία: Ψυχιατρικές Μονάδες Γενικών Νοσοκομείων
- ❖ Κοινοτικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας
- ❖ Ειδικές δομές: Νοσοκομεία ημέρας ή νύχτας, ειδικά προσαρμοσμένα εργαστήρια
- ❖ Εύκολα προσβάσιμα εξωτερικά ιατρεία
- ❖ Κατ' οίκον επισκέψεις και θεραπευτικές παρεμβάσεις

Κοινωνικό Ρεύμα

Αντι-ψυχιατρικές θέσεις

Ψυχικές νόσοι = τεχνητά κατασκευάσματα

“παθολογικές” συμπεριφορές όπως η σχιζοφρένεια = φυσιολογική αντίδραση σε ένα ανεπαρκές κοινωνικό σύστημα

“Θεραπείες” = τεχνικές χρησιμοποιούμενες από την άρχουσα τάξη για να συντηρηθεί η κρατούσα κοινωνική κατάσταση

★ Περιορισμένες και βραχύβιες

Βιολογικό Ρεύμα

Το όπιο και άλλες ψυχοτρόπες ουσίες χρησιμοποιούνταν από τις απαρχές της ιατρικής θεραπείας των ψυχιατρικών ασθενών

19ος & πρώτο μισό του 20ου αιώνα:

Βρωμιούχα, βαρβιτουρικά, αμφεταμίνες

1952: Χλωροπρομαζίνη: δραστική στα συμπτώματα της σχιζοφρένειας και της μανίας

1957: Ιμιπραμίνη, αναστολείς του ΜΑΟ

1960: Χλωροδιαζεποξείδη, βενζοδιαζεπίνες

Βιολογικό Ρεύμα

- Αναδόμηση του συστήματος ψυχιατρικής φροντίδας
 - Μείωση του αριθμού των νοσηλευομένων στα ψυχιατρεία
 - Η φαρμακοθεραπεία κατέστησε δυνατή την πρακτική εφαρμογή των κοινωνικών τάσεων
 - Συνέβαλε στο κίνημα της αποσυλοποίησης

Βιολογικό Ρεύμα

- Εκρηκτική ανάπτυξη της βιολογικής έρευνας στην Ψυχιατρική
 - Μηχανισμός δράσης των φαρμάκων
 - * Νέες μέθοδοι για τη διερεύνηση των βιοχημικών διαδικασιών
 - * Μοριακή βιολογία → Υπόστρωμα των ψυχικών διαταραχών
 - * Μοριακή γενετική → Ψυχιατρική γενετική

“Νευροεπιστήμες”

Ψυχο-βιο-λογική Προσέγγιση

Θεωρείται θεμελιώδης για την βιοϊατρική προσέγγιση (Engel). Σύμφωνα με αυτήν:

- Η **εμφάνιση της νόσου** είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης περισσότερων του ενός αιτιολογικών παραγόντων και **δεν** είναι αναγκαστικά ταυτόσημη με μια βιοχημική μεταβολή
- Οι ψυχοκοινωνικές παράμετροι μπορεί να συν-καθορίζουν την **ευαλωτότητα** αλλά και τη **βαρύτητα** της νόσου
- Η **συμπεριφορά νόσου** μπορεί να υιοθετηθεί χωρίς να υπάρχει βιοχημική εκφύλιση.
- Η **σχέση ιατρού-ασθενούς** δεν είναι τόσο απλή. Η σχέση αυτή ιατρού ασθενούς τους μπορεί να επηρεάζει τη συμπεριφορά του ασθενούς και συνακόλουθα τη θεραπευτική προσπάθεια
- Ο George Engel απορρίπτει τον περιοριστικό χαρακτήρα του βιοϊατρικού προτύπου και αναζητεί αυτό που είναι μοναδικό σε κάθε άτομο